

KAPITAŁ LUDZKI
 NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

 Projekt współfinansowany przez
 Unię Europejską w ramach
 Europejskiego Funduszu
 Społecznego

UNIA EUROPEJSKA
 EUROPEJSKI
 FUNDUSZ SPOŁECZNY

Nazwa przedmiotu		Kod ECTS	
Mikrobiologia		13.3.0506	
Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot			
Katedra Biotechnologii Molekularnej			
Studia			
wydział	kierunek	poziom	pierwszego stopnia
Wydział Chemii	Chemia	forma	stacjonarne
		moduł	chemia biomedyczna, chemia kosmetyków, chemia żywności
		specjalnościowy	
		specjalizacja	wszystkie
Nazwisko osoby prowadzącej (osób prowadzących)			
prof. dr hab. Piotr Skowron; dr Joanna Jeżewska-Fraćkowiak; dr hab. Elżbieta Kamysz, profesor uczelni			
Formy zajęć, sposób ich realizacji i przypisana im liczba godzin		Liczba punktów ECTS	
Formy zajęć		5	
Wykład, Ćw. laboratoryjne		zajęcia 60 godz.	
Sposób realizacji zajęć		konsultacje 10 godz.	
zajęcia w sali dydaktycznej		praca własna studenta 55 godz.	
Liczba godzin		RAZEM: 125 godz. - 5 ECTS	
Wykład: 30 godz., Ćw. laboratoryjne: 30 godz.			
Termin realizacji przedmiotu			
2024/2025 zimowy			
Status przedmiotu		Język wykładowy	
obowiązkowy		polski	
Metody dydaktyczne		Forma i sposób zaliczenia oraz podstawowe kryteria oceny lub wymagania egzaminacyjne	
<ul style="list-style-type: none"> - Praca w grupach - Wykonywanie doświadczeń - Wykład z prezentacją multimedialną - analiza wyników doświadczeń połączona z dyskusją 		Sposób zaliczenia	
		<ul style="list-style-type: none"> - Zaliczenie na ocenę - Egzamin 	
		Formy zaliczenia	
		<ul style="list-style-type: none"> - egzamin ustny - wykonanie pracy zaliczeniowej - projekt lub prezentacja - egzamin pisemny z pytaniami (zadaniami) otwartymi - dla ćwiczeń laboratoryjnych: <ul style="list-style-type: none"> • kolokwia wejściowe obejmujące tematykę wykonywanych eksperymentów w ramach ćwiczeń laboratoryjnych • kolokwium końcowe obejmujące wszystkie zagadnienia wymienione w treściach programowych ćwiczeń laboratoryjnych * prowadzenie zeszytu laboratoryjnego z notatkami planu eksperymentów i wynikami doświadczeń * prezentacja multimedialna na temat podany przez prowadzącego - egzamin pisemny testowy - kolokwium - wykonanie pracy zaliczeniowej - wykonanie określonej pracy praktycznej 	
		Podstawowe kryteria oceny	

Zaliczenie wykładu:

- egzamin testowy składający się z pytań testowych i zadań otwartych, obejmujących zagadnienia wymienione w treściach programowych wykładu i ćwiczeń laboratoryjnych,
- zaliczenie ustne – uzupełnienie egzaminu pisemnego,
- ocena końcowa według skali ocen podanej w Regulaminie Studiów,
- dodatkowe zaliczenie pisemne dla studentów, którzy w pierwszym terminie nie uzyskali wymaganych 51%.

Zaliczenie ćwiczeń laboratoryjnych:

1. Kolokwia wejściowe obejmujące tematykę wykonywanych eksperymentów w ramach ćwiczeń laboratoryjnych.
2. Kolokwium końcowe obejmujące wszystkie zagadnienia wymienione w treściach programowych ćwiczeń laboratoryjnych.
3. Wykonanie zadań laboratoryjnych oraz ich dokumentacja w zeszycie laboratoryjnym.

Sposób weryfikacji założonych efektów uczenia się

Sposoby weryfikacji przyswojenia wiedzy:

Wśród pytań testowych umie wybrać właściwą odpowiedź na teoretyczne zagadnienia dotyczące problematyki wykładu z Mikrobiologii (K_W01). Student odpowiada na postawione pytania problemowe i stosuje poznane prawa i zależności teoretyczne w kontekście wykonywanych zadań laboratoryjnych (K_W02). Odpowiada na pytania testowe uwzględniające metodologię analizy mikrobiologicznej oraz aktywnie uczestniczy w zajęciach laboratoryjnych dotyczących właściwości biochemicznych badanych szczepów bakteryjnych. Rozwiązuje test egzaminacyjny i testy podczas ćwiczeń laboratoryjnych o zakresie podanym w sylabusie dla tego przedmiotu. Umie wyjaśnić celowość zastosowania wybranej aparatury naukowo-badawczej w kontekście konkretnego eksperymentu. Odpowiada na pytania dotyczące potencjalnych zagrożeń na każdym etapie pracy, odpowiada na pytania dotyczące celowości zastosowania i charakterystyki stosowanych związków chemicznych, zna i stosuje środki ochrony osobistej, wskazane przez prowadzącego (K_W12).

Sposoby weryfikacji nabycia umiejętności:

Podczas pisemnego zaliczenia i w wyniku obserwacji studenta podczas zajęć weryfikuje się jego umiejętności pod kątem: rozplanowania i odczytywania poprawnie wykonanego posiewu mikrobiologicznego, opisywania wpływu czynników mających wpływ na jego wynik; wykorzystywania otrzymanego wyniku samodzielnie wykonanego doświadczenia mikrobiologicznego do zaplanowania kolejnego etapu eksperymentu; odczytywania wyniku eksperymentu i jego interpretacji, opisując na tej podstawie wpływ warunków eksperymentu na właściwości badanego mikroorganizmu (K_U02); wykorzystywania podstawowego sprzętu mikrobiologicznego i wykonywania posiewów zgodnie z dobrą praktyką laboratoryjną; zbierania wyników eksperymentu mikrobiologicznego i przedstawianie ich zbiorczo w tabeli, opisywanie słowne morfologii komórek bakteryjnych, wykonywania rysunku na podstawie obserwowanego pod mikroskopem preparatu, opisywania wyniku oznaczeń aktywności biologicznej szczepu i interpretowanie go (K_U07)

Sposoby weryfikacji nabycia kompetencji społecznych:

Obserwacja i ocena studenta pod kątem podejmowania odpowiedzialności za zakres wykonywanych obowiązków i otrzymywanych wyników (K_K02), umiejętności planowania kolejności wykonywania przewidzianych eksperymentów uwzględniając ich pracochłonność i czasochłonność (K_K03), zachowania mikrobiologicznej czystości otoczenia, stołu laboratoryjnego, samego siebie, stosowania wskazanych środków ochrony osobistej i środki dezynfekcyjne, po zakończeniu eksperymentów myjąc ręce (K_K05).

Określenie przedmiotów wprowadzających wraz z wymogami wstępnymi**A. Wymagania formalne**

brak

B. Wymagania wstępne

brak

Cele kształcenia

- zapoznanie studentów z wszystkimi zagadnieniami wymienionymi w treściach programowych wykładu i ćwiczeń
- wprowadzenie studentów do metod hodowli mikroorganizmów
- zapoznanie studentów z metodami identyfikacji mikroorganizmów
- zapoznanie studentów z metodami oznaczania właściwości mikroorganizmów
- wyrobienie umiejętności pracy aseptycznej i przestrzegania procedur pracy z mikroorganizmami
- wyrobienie umiejętności samodzielnego planowania i przeprowadzania eksperymentu mikrobiologicznego

Treści programowe

A. Problematyka wykładu:

Charakterystyka mikroorganizmów pro- i eukariotycznych. Mikroorganizmy jednokomórkowe i wielokomórkowe. Cząstki infekcyjne na pograniczu życia: wirusy, bakteriofagi, wiroidy i priony. Molekularna wspólnota życia na Ziemi i jego pochodzenia. Podobieństwa i różnice w budowie komórkowej organizmów prokariotycznych i eukariotycznych. Skład chemiczny komórek mikroorganizmów, zależność pomiędzy strukturą a funkcją związków biologicznych. Formy morfologiczne komórek. Typy urzęsienia, budowa i funkcje fimbrii i pili płciowych. Osłony komórki: błony komórkowe, budowa ściany komórkowej i otoczek bakterii Gram (+), Gram (-), archebakterii, glonów, grzybów i protozoa. Budowa i funkcje przestrzeni peryplazmatycznej oraz błony cytoplazmatycznej. Mechanizmy pobierania substancji przez komórki: dyfuzja prosta, dyfuzja ułatwiona, transport

aktywny, translokacja grupowa. Nukleoid, jego organizacja. Białka związane z organizacją przestrzenną nukleoidu w komórce bakteryjnej. Pozachromosomalne elementy genetyczne (plazmidy). Rybosomy i translacja. Magnetosomy. Karboksosomy. Ciąłka chromatoforowe. Substancje zapasowe. Postacie przetrwalne: endospory, konidia, mikrospory, cysty. Budowa bakteriofagów i wirusów. Wzrost i kontrola wzrostu mikroorganizmów. Cykle rozwojowe. Pożywki mikrobiologiczne, ich rodzaje, typy hodowli bakteryjnych. Krzywa wzrostu hodowli, fazy wzrostu bakterii. Wpływ czynników fizycznych i chemicznych na wzrost bakterii. Oddziaływanie mikroorganizmów na środowisko. Metody obserwacji mikroorganizmów. Patogeneza.

Odżywianie mikroorganizmów. Sposoby pobierania pokarmu. Ektoenzymy. Podział mikroorganizmów ze względu na wykorzystywane źródło węgla: autotrofy (fotoautotrofy, chemolitoautotrofy) i heterotrofy (prototrofy, auktotrofy). Źródła azotu. Proces wiązania azotu atmosferycznego. Źródła siarki i innych pierwiastków. Podział bakterii ze względu na wykorzystywane źródło energii (fototrofy, chemolitotrofy, chemoorganotrofy). Podstawowe procesy metaboliczne. Reakcje kataboliczne i anaboliczne. Oddychanie tlenowe, beztlenowe, fermentacja. Wytwarzanie ATP, typy fosforylacji: oksydacyjna i substratowa. Fotosynteza, charakterystyka, chlorofil, i barwniki towarzyszące. Organelle fotosyntezy. Chemosynteza. Charakterystyka bakterii chemosyntezujących (bakterie nityfikacyjne, siarkowe, wodorowe i żelazowe). Cykle życiowe mikroorganizmów i wirusów. Genotyp i fenotyp. Struktura i organizacja DNA i RNA. Geny i produkty ich ekspresji. Replikacja. Enzymy uczestniczące w replikacji DNA. Transkrypcja. Kontrola ekspresji genów – regulacja pozytywna i negatywna. Elementy inżynierii genetycznej i biotechnologii molekularnej.

B. Problematyka ćwiczeń laboratoryjnych: nauka podstawowych technik pracy w laboratorium mikrobiologicznym (metody sterylizacji, metody wykonywania posiewów i hodowli mikroorganizmów), wpływ czynników fizycznych (temperatury, ciśnienia osmotycznego, promieniowania UV) oraz chemicznych na mikroorganizmy, morfologia drobnoustrojów - wykonanie barwionych preparatów mikroskopowych i ich obserwacja, flora fizjologiczna i patogenna człowieka, chemioterapeutyki i wyznaczanie lekowrażliwości, fizjologia i metabolizm mikroorganizmów, pobieranie i badanie próbek środowiskowych pod kątem obecności mikroorganizmów, zastosowania mikroorganizmów w przemyśle oraz ochronie środowiska.

Wykaz literatury

Wykaz literatury

A. Literatura wymagana do ostatecznego zaliczenia zajęć (zdania egzaminu):

A.1. wykorzystywana podczas zajęć

- Salyers, A.A., Whitt, D.D.: Mikrobiologia. Różnorodność, chorobotwórczość i środowisko. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2003
- Kunicki-Goldfinger, W.J.H. Życie bakterii. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005
- Schlegel, H.G. Mikrobiologia ogólna. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000
- Libudzisz, Z., Kowal, K., Żakowska, Z. (red.) Mikrobiologia techniczna. Mikroorganizmy i środowiska ich występowania. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007
- Libudzisz, Z., Kowal, K., Żakowska, Z. (red.) Mikrobiologia techniczna. Mikroorganizmy w biotechnologii, ochronie środowiska i produkcji żywności. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008
- Kur, J.: Ćwiczenia z mikrobiologii ogólnej. Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk 1993
- Tortora, G.J., Funke, B.R., Case, C.L. Microbiology. An introduction. Pearson International Edition, San Francisco 2007

A.2. studiowana samodzielnie przez studenta

- E. M. Szweczyk Diagnostyka bakteriologiczna. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005
- Brown T. A. [red. wyd. pol. Piotr Węglński] Genomy, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009, wyd.2

B. Literatura uzupełniająca

- Stryer L. Biochemia. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999
- J. Baj, Z. Markiewicz Biologia molekularna bakterii. Warszawa 2006

Kierunkowe efekty uczenia się

K_W01: wymienia prawa i teorie z zakresu chemii, fizyki, matematyki i biologii;
 K_W02: opisuje w zaawansowanym stopniu właściwości pierwiastków i najważniejszych związków chemicznych, wymienia metody ich otrzymywania oraz sposoby analizy;
 K_W12: charakteryzuje zasady bezpieczeństwa i higieny pracy w laboratorium chemicznym; zna i opisuje zagrożenia związane z pracą z substancjami niebezpiecznymi, sposoby przeciwdziałania tym zagrożeniom oraz zasady postępowania podczas wypadku;
 K_U02: wykonuje analizy metodami eksperymentalnymi i na ich podstawie formułuje wnioski;
 K_U07: przygotowuje udokumentowane opracowanie określonego problemu z zakresu wybranych zagadnień chemicznych i fizycznych;
 K_K02: pracuje indywidualnie wykazując inicjatywę i samodzielność działania oraz współdziała w zespole przyjmując w nim różne role;

Wiedza

1. wymienia i opisuje różnice w budowie komórki pro- i eukariotycznej
2. wykazuje znajomość budowy komórki prokariotycznej, metod obserwacji
3. zna sposoby pobierania pokarmu przez bakterie ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień związanych z transportem substancji przez błony biologiczne
4. wykazuje znajomość procesów metabolicznych u bakterii (oddychanie tlenowe, beztlenowe, fermentacja, fotosynteza, chemosynteza)
5. zna i rozumie zagadnienia dotyczące genetyki bakterii (różnice między genotypem a fenotypem, struktura i organizacja DNA i RNA, procesy replikacji, transkrypcji i translacji, kontrola ekspresji genów)
6. zna wybrane aspekty zastosowań mikroorganizmów w inżynierii genetycznej
7. zna sposoby sterylizacji, rodzaje podłoży mikrobiologicznych i sposoby hodowli mikroorganizmów w warunkach laboratoryjnych
8. opisuje wybrane gatunki bakterii należące do Enterobacteriaceae
9. zna mikroorganizmy stanowiące fizjologiczną florę organizmu ludzkiego i mikroorganizmy chorobotwórcze
10. zna metody walki z mikroorganizmami chorobotwórczymi, grupy związków chemicznych stosowanych przeciw mikroorganizmom, mechanizm działania oraz mechanizmy lekooporności

<p>K_K03: ustala we właściwy sposób priorytety służące do realizacji określonego przez siebie i/lub innych zadania; K_K05: przestrzega ustalonych procedur w pracy laboratoryjnej i jest odpowiedzialny za bezpieczeństwo swojej pracy i innych;</p>	<p>Umiejętności</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. potrafi przygotować stanowisko pracy, pracować aseptycznie 2. przestrzega ustalonych procedur badawczych oraz procedur pracy z mikroorganizmami 3. wykonuje obliczenia chemiczne potrzebne do wykonywania doświadczeń mikrobiologicznych 4. potrafi przygotowywać podłoża mikrobiologiczne, wykonywać posiewy różnymi technikami i hodować w warunkach laboratoryjnych mikroorganizmy tlenowe i beztlenowe 5. potrafi wykonać barwiony preparat mikroskopowy i przeprowadzić obserwację mikroskopową preparatów 6. potrafi wykonać wymaz i oznaczyć lekowrażliwość drobnoustrojów 7. potrafi badać wybrane właściwości biochemiczne bakterii 8. potrafi identyfikować mikroorganizmy na podstawie ich cech morfologicznych i biochemicznych 9. samodzielnie planuje przebieg prowadzonych doświadczeń mikrobiologicznych 10. dyskutuje uzyskane w toku przeprowadzonych doświadczeń wyniki 11. podczas wnioskowania potrafi łączyć wiedzę z różnych dziedzin 12. mówi o zagadnieniach mikrobiologicznych zrozumiałym fachowym językiem. <p>Kompetencje społeczne (postawy)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. rozumie potrzebę dalszego kształcenia się 2. wykazuje kreatywność w pracy samodzielnej i zespołowej 3. zachowuje ostrożność w obchodzeniu się z substancjami chemicznymi i materiałami pochodzenia biologicznego.
<p>Kontakt</p> <p>piotr.skowron@ug.edu.pl</p>	